

людей вже автоматизовано та перебуває на стадії «дистанційного керування» за допомогою технічних засобів. Впровадження електронних платформ для управління фінансами та документами зменшить ризики корупції та збільшить рівень довіри громадськості.

Підводячи підсумки, варто зазначити, що протидія корупційним явищам потребує виваженого та рішучого підходу з використанням різноманітних стратегій та інструментів у комплексі.

Аналіз основних стратегій боротьби з корупцією показує, що найбільш ефективно вони працюють у взаємодії один з одним. Кожен з механізмів є важливим та невід’ємним аспектом у державній політиці з питань протидії корупційній злочинності.

Зрештою, використання цих стратегій та механізмів має бути поєднаним з активними зусиллями з боку органів державної влади, громадськості та міжнародних організацій. Вони мають бути спрямовані на створення умов для сталого та природного почуття відповідальності за боротьбу з корупцією кожним членом суспільства.

Варто підкреслити, що немає універсального рішення для проблем корупції. Але комбінація цих стратегій у залежності від контексту країни може бути найбільш ефективною у протидії цьому феноменом. Лише через спільні зусилля можна досягти значних успіхів

Список використаних джерел

1. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX// Голос України від 09.07.2022 № 141.

2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 року № 1700-VII URL: <https://cutt.ly/6wUE2M3Y>.

3. Драган О. В. Посилення відповідальності за незаконне збагачення під час дії воєнного стану в Україні / Драган О.В., Козачина С. С.// XXXI Міжнародна науково-практична конференція «Modern innovations and promising ways of development of culture and science», 09–12 серпня 2022 року, Бостон, США: матеріали XXXI Міжнародної науково-практичної конференції, 2022, С. 96–101.

Гаврилюк Людмила Володимирівна,
начальник відділу науково-дослідної
лабораторії проблем правового
та організаційного забезпечення діяльності
Міністерства ДНДІ МВС України

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ПРАВИЛ (КОДЕКСІВ) ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ В РЕГУЛЮВАННІ ПОВЕДІНКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Усвідомлення важливості забезпечення чесної поведінки публічних службовців стало актуальним питанням в процесі боротьби з корупцією. Добročесна поведінка є багатограним явищем, що має як корпоративний, так й індивідуальний прояв в публічній діяльності.

Розрізняючи особисту та корпоративну доброчесність, особисту – визначають як моральну силу поводитися згідно з етичними цінностями, а організаційна доброчесність існує тоді, коли організація діє відповідно до переліку чітко визначених етичних цінностей, які можна визначити, наприклад, у баченні, місії та етичному кодексі організації [1].

Вимога щодо розробки та затвердження кодексів поведінки публічних службовців а також їх зміст відображається в ряді міжнародних документів.

Так, Рекомендаціями No R (2000) 10 Комітету Міністрів державам – членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців (11 травня 2000 року) запропоновано урядам усіх країн сприяти прийняттю національних кодексів поведінки державних службовців, керуючись при цьому модельним кодексом, що міститься у додатку до Рекомендацій[2].

Згідно зі ст. 8 Конвенції ООН проти корупції з метою боротьби з корупцією кожна Держава-учасниця заохочує непідкупність, чесність і відповідальність своїх державних посадових осіб згідно з основоположними принципами своєї правової системи. Зокрема, кожна Держава-учасниця прагне застосовувати, у рамках своїх інституціональних і правових систем, кодекси або стандарти поведінки для правильного, добросовісного й належного виконання державних функцій. З метою реалізації положень цієї статті кожна Держава-учасниця бере до уваги, у належних випадках і згідно з основоположними принципами своєї правової системи, відповідні ініціативи регіональних, міжрегіональних та багатосторонніх організацій, наприклад Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб, який міститься в додатку до Резолюції 51/59 Генеральної Асамблеї від 12 грудня 1996 року [3].

Як вбачається із аналізу змісту цих міжнародних документів, метою розроблення та затвердження кодексів/стандартів поведінки державних службовців є забезпечення належної їх професійної діяльності, а також запобігання можливим зловживанням ними посадовими повноваженнями та іншим порушенням закону. Що сприятиме зміцненню авторитету державної служби, формуванню позитивної репутації державних службовців.

В українському законодавстві загальні вимоги до поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави, якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх службових повноважень, підстави та порядок притягнення до відповідальності за порушення цих вимог встановлюються Законом України «Про запобігання корупції», який є правовою основою для кодексів чи стандартів професійної етики. Також в Законі України «Про запобігання корупції» передбачена можливість державних органів у випадку необхідності розробляти та забезпечувати виконання галузевих кодексів чи стандартів етичної поведінки їх працівників.

Тобто дана норма стала правовою підставою для розробки державними органами кодексів/правил етичної поведінки.

На сьогодні, узагальненим зібранням професійно-етичних вимог щодо правил поведінки державних службовців є Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, які затверджено наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158 (у редакції наказу Національного агентства України з питань державної служби від 28.04.2021 № 72-21) (далі – Загальні правила етичної поведінки), які розроблені з урахуванням норм Основного Закону України, Закону України «Про державну службу», згідно із яким до основних обов'язків державного службовця належить зобов'язання дотримуватися принципів державної служби та правил етичної поведінки, Закону України «Про запобігання корупції», в якому визначені вимоги, заборони та обмеження, яких повинен дотримуватися державний службовець під час виконання посадових повноважень, законодавства про службу в органах місцевого самоврядування, а також законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації, з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Отже правила етичної поведінки є одним із інструментів, який окреслює цінності та стандарти поведінки, які очікуються від працівника державного органу.

Контроль за дотриманням цих правил покладено на керівників державних органів чи їх структурних підрозділів, які у разі виявлення чи отримання повідомлення про порушення їх працівниками Загальних правил етичної поведінки, в межах своєї компетенції відповідно до законодавства зобов'язанні вжити заходів щодо припинення виявленого порушення, усунення його наслідків та притягнення винних осіб до *дисциплінарної відповідальності*, а у випадках виявлення *ознак кримінального або адміністративного правопорушення також поінформувати спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції*.

Підводячи підсумок слід зазначити, що у багатьох випадках правила етичної поведінки (кодекси), повторно підкреслюють та розширюють значення принципів, закладених у законодавство, що є досить корисним з огляду на те, що необхідні стандарти наведені у чисельних нормативно-правових актах, у зв'язку з чим ускладнюється розуміння загальної ідеї управлінських цінностей державної служби. До недоліків правил етичної поведінки відносять слабкий механізм їх реалізації на відмінно від інших інструментів, таких як закон. У порівнянні з законами, які прописують санкції через їх порушення, головна функція правил етичної поведінки полягає у спрямуванні працівників державних органів під час їхньої професійної діяльності та підвищення їхньої обізнаності щодо моральних аспектів поведінки у певних ситуаціях. Що не обмежується одним лише розробленням та затвердженням правил етичної поведінки. Забезпечити дієвість цих правил можливо шляхом постійного проведення тренінгів, навчань

щодо пояснення змісту правил етичної поведінки, використання їх на практиці [4], а також забезпечення інформування громадян про норми етичної поведінки державних службовців.

Список використаних джерел

1. Навчальний посібник з доброчесності поліції. Женевський центр з врядування у секторі безпеки. Женева 2019 С. 24. URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_PIBP_Training%20Manual_ENG_2019_print_ua.pdf.
2. Рекомендація No R (2000) 10 Комітету міністрів Ради Європи щодо Модельного кодексу URL: http://crimcor.rada.gov.ua/konzloch/control/uk/publish/article;jsessionid=C75D14A4396DDB62F4F196E8FD76B58E?art_id=48082&cat_id=46352.
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року. Ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
4. Необхідність та функції кодексів етичної поведінки. Центр з розбудови доброчесності в оборонному секторі. №8. 2019. С. 17.
5. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб від 12 грудня 1996 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788#Text.
6. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, які затверджено наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158 (у редакції наказу Національного агентства України з питань державної служби від 28.04.2021 № 72-21). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#n13>.

Грига Марія Андріївна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший дослідник

ДЕРЖАВНА АНТИКОРУПЦІЙНА ПРОГРАМА НА 2023–2025 РОКИ: ВИКЛИКИ Й ОЧІКУВАННЯ

На тлі повномасштабної та жорстокої війни, коли найкращі представники нашого суспільства віддають життя за рідну землю, питання протидії корупції не лише не втратило своєї актуальності, а навпаки – набуло безпрецедентного значення, адже ефективність його вирішення, без перебільшення, є одним з чинників, що визначають факт подальшого існування нашої держави.

Корупція – це одночасно і наслідок, і причина неефективного управління країною, за якого ресурси спрямовуються не для задоволення потреб максимального кола громадян, а використовуються вузьким колом осіб, так або інакше наблизених до